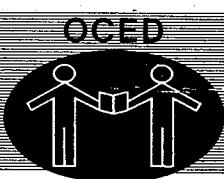

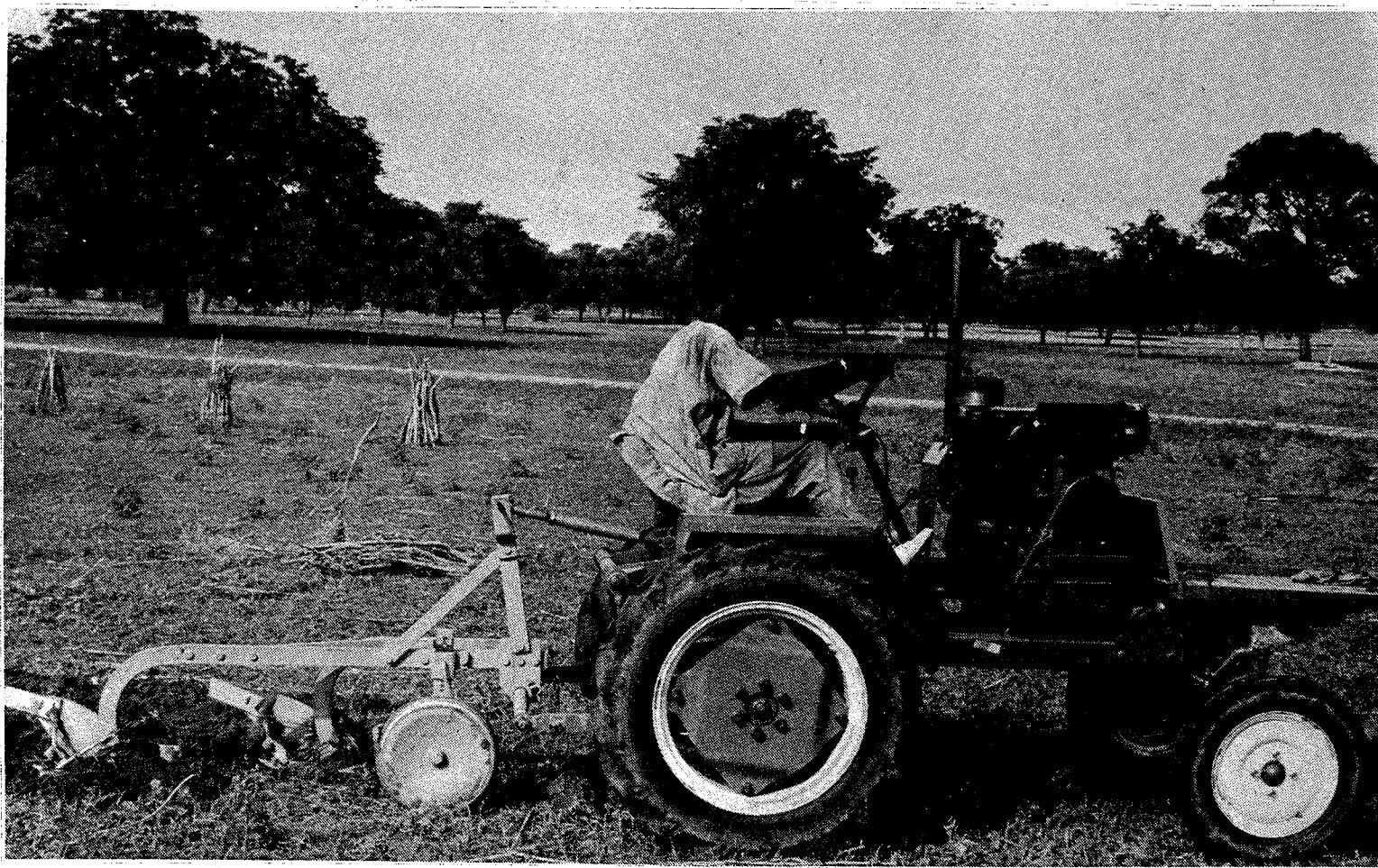
Nat Jara
SJB

Jèkabaara

"ni jekafé ye daamu ye,
jekabaara nyogon daamu te."

SENEKEMASINW GOGYCW KA BON DUGUW YIRIWALI LA

MIN BE BOKO IN KONCO

- № 2 Balikukan togoladonba
- № 3 Duguyiriwaton sinsin berew
- № 4 Duguyiriwatonko lahalaya "ODIPAC" cikemaraw kono

- № 5 Koori norota ka tijenni
- № 6, 7, 8 Masinnacike yiriwali MA.KO.CI la
- № 9 Klela cikemasintigw ka ton
- № 10 Jisamalan kura
- № 11, 12 Nantan (Tige folon)

Duguw kumakan**KALO KONONTONNAN TILE SEGIN
BALIKUKALAN TOGOLADONBA**

1960 sankera yere mahoronya soroli san ye Afriki jamana maralen caman bolo. Yere mahoronya sinsinbere dun ye kalan de ye. Barisa kalan de b'a to hadamaden b'a yeredon ani k'a ka ketaw don. O sababu de la, balikukalan ye joyoroba ta an ka jamana kuraw yiriwali la. Nogon ha-

kilijigin siratige la, an be misalita an fe yan, Mali kono. Malika yere mahoronya tara mogonatigie fen o fen nena, olu hakili be "Ngolo" la arajolabalikukalan siratige la. O balikukalan bolo folo in dun n'a geleya tun be nogon na. Ale tun be ke tubabukan de la. O tun ye geleyaba ye baliku bolo min bisimila

ma tubabukan don, a m'a siginiw don...

O de koso, 1965 san kalo konontonnan tile 8 kera jamana horonyalew (ka bo dije fan bee) kalanko minisiriw ka nogonkunben don ye Iran jamana faaba kono balikukalan nejinini na benbakaw na. O san filanan (1966) kera Bamako nogonben ye. Benbakanw siginiw sigira sen kan ani ka taabolo di u ma. Mali kono yan, bee b'a don ko balikukalan be ce ni muso bee kun kan, nka bolofa be cikelaw ni bagangennawani monnikelawta kan. O sababu de la, balikukalan kera an ka duguw yiriwasiraw la kunbaba ye. O dun benna sen ma. Bee je bo tijew la kene kan. Bi-bi in na, an ka dugu caman kono mogow b'u ka ko bee fesefese u yere ye. U b'u ka senefenw nogodonw, ufurakeliwan'u sannifeere bee k'u yere ye. U b'u ka nisongow mine u yere fe ani ka dugu kunkanko beejenabok'a sorou mago ma ke tubabukalanden na... O dun b'an fe yan cogo min, jamana caman were sera o cogow ninisira kun na...

Walasa ka balikukalanko don barikaba la ani min ka kan jamana ka yiriwali kadara kono, dije jamana horonyalenw ka kafo tonba, min ye "ONU" ye, o ye san o san kalo konontonnan tile 8 sugandi k'a ke balikukalan donba ye dije fan bee.

Balikukalan sinsinnikanma, "ONU" m'a dan a togoladon sugandili ma, a ye san kelen mum'e sugandi, n'o ye 1990 san ye, k'o ke balikukalan san ye.

Balikukalan san o kubencogo numan kanma, aw mogo, aw duguw, aw baaradaw, aw minnu bee ye balikukalan nafaw don, k'a joyoroba don aw ka dinenatigie sinsinni na, aw dun be na mun de ke sa walasa k'aw nogonnaw bila sira numan in kan minnu m'a mine folo?

DUGUYIRIWATON SINSIN BEREW

An be don min na i ko bi, duguw bëe ka lajiniko ye duguyiriwatón söroli n'a sinsinni ye dugu kono. Bi bi in na, dugu si te sosolike dugu yiriwatón nafa la dugu mögow ka dijenatigé siraw barikali n'u jiidili la. On'a ta o ta, dugu caman de b'i tan tón in nofë ka dëse a la walima, k'a soro ka dëse a koro. Mun dun y'o sababu ye ?

Walasa ka nininkali in jaabi, an ka kan k'an hakili lajigi tón in josenw na. O dun ye josen barikama fila ye ; minnu ye ninnu ye :

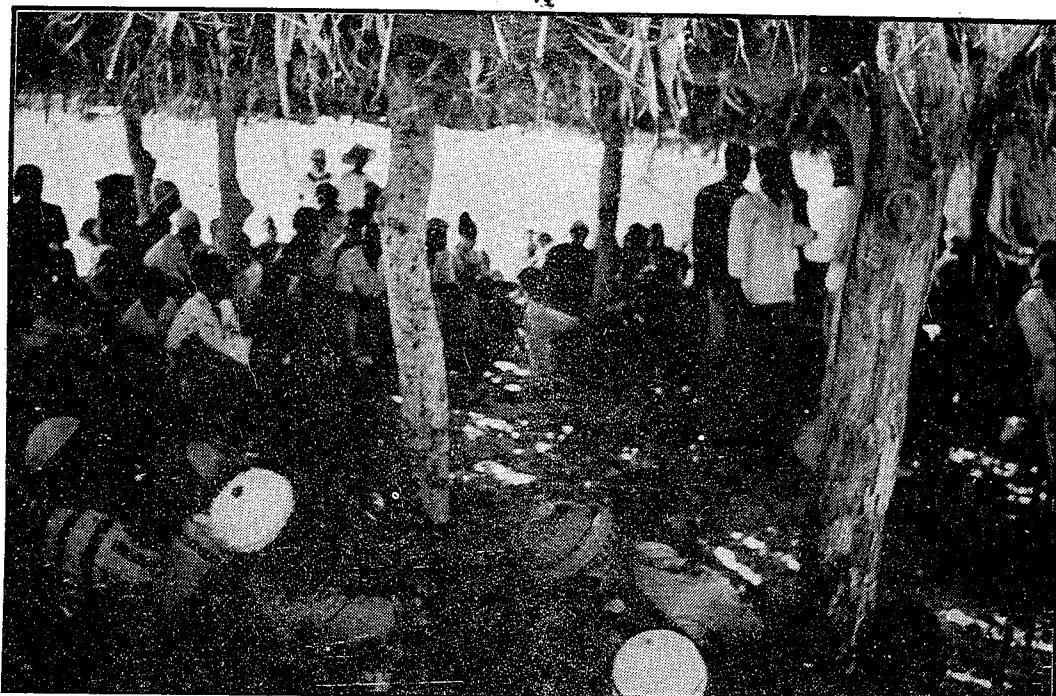
- Ben dugudenw ni nogon ce ani balikukalan sabatili. Bëe b'a don ko jama ka here si te se ka soro benbaliya kono. Hali benbaliya mana don du kono, o du olaban ye farali ye. Ben de kono bolonkonné duuru bëe baara ke k'u tigi mago ne. Ben de kono siraba be bo kulu fe ka duguw don nogonna. Ben te ko o ko la, o ko bonya o bonya, don do kolankolon don.

Fen min ye balikukalan ye, o koro dalen be kene kan, barisa ni ben ye, kobaw jujon ye, kalan de y'u jobere ye. Sannifeeret te ke kalankó ; jurudon-sébenw te labaara kalan kó ; jurusaraseben te labaara kalan kó. An ka mögokorow :fen bëe ye kalanfen ye adamadenya kono. Okoroye kokunfin dama te se ka ton sigi sen kan min kun ye dugu bëe ka here sabatili ye.

An dun be don min na i ko bi, nin fen fila dafalen soro ka gelen an ka dugu caman kono k'o sababu ke kuncebaya walima kele korow walima fen werew minnu man kan tugun. Kono jelen de be bii fo nka kono n kelen wulikan ye ko "perepere". An ka duguw mögow ka kan k'a don k'u ka bi jekaben n'u ka kalan de be bange tón na u denw n'u modenw ka dijenatigé sabatili be ton min kono. Dugu caman ye nin de faamu i n'a fo Nankorola ; Namabugu,

Dugu mögow ka ben a n'u ka nogonfaamu...

A n'u ka sigi-ka-fó be na ni duguyiriwatón lawaleyali ye.

Karan n'u nogonnaw nka dugu minnu be faamubaliya dibi la o de kaca halibi.

Yali e min be ka nin kalan

Jekabaara kono, aw dun ka dugu be ni sere fila jumen kelen na sa ?

Tumani Yalam Sidibe

DUGUYIRIWATONKO LAHALAYA "ODIPAC" CIKEMARAW KONO

1989 san kalo 6n jekabaara kono, an ye kunnafoni caman d'aw ma "ODIPAC" baarakuntigw ka hakiti-jakabo lajeba kan min kera Kita, kalo 4n temennan na.

O lajela in sen fe hakilijakabo kera ODIPAC cikemara duguyiriwatōnkow kan. Baara minnu kera a la ani baara minnu kakan ka k'a la san nataw kono, da magara, o bēe la.

Any'a kanubi, k'okunnafoniw fesefesé anw ye.

Folo : duguyiriwatōnko daminena cogo di "ODIPAC" cikemaraw la ? An be se k'a fo duguyiriwatōn ko daminena "ODIPAC" cikemaraw kono kabini "OACV" tile la. Nka a waati la, an tun t'u wele ko duguyiriwatōn.

Dugu min tun mana balikukalan-den jolen saba walima duuru soro, o dugu tun be a yere magoñeko caman nənabo i n'a fo : cikejurukow, sanni-feerekow, keneya sabatili walew, nisongokow, wolosebenkowanisaya-səbenkow.

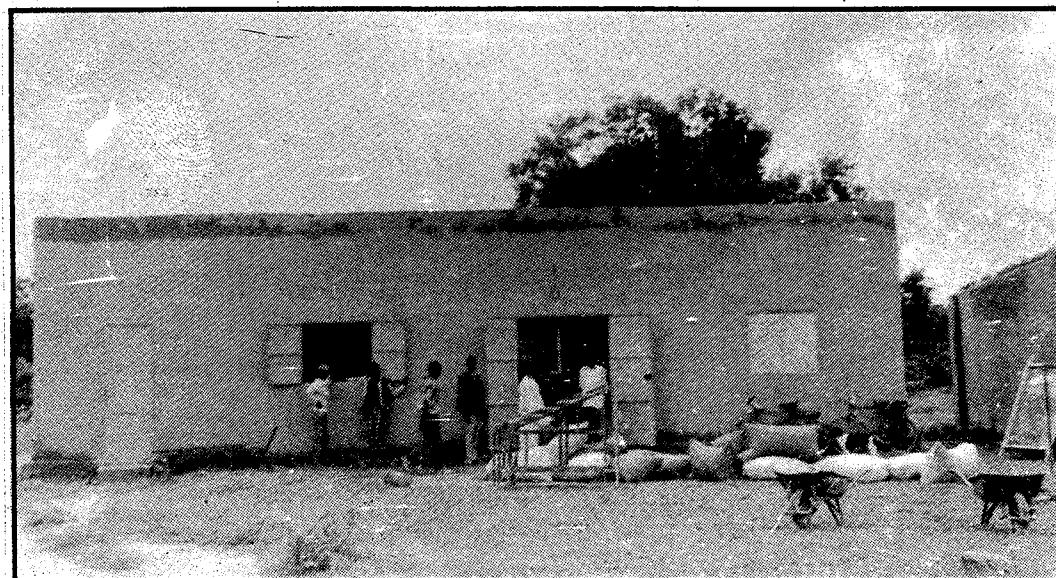
Nin baara ninnu bēe tun be ke dugu nəmogow ka jekulu yamaruyalenw de fe. 1979 san kalo 3n na, faso forobatōnba bangerak'a tōgōda ko "UDPM" n'o be se k'a wele ko Malidenw ka kelenya tōnba.

O y'a jini ko cikedugu o cikedugu la, cikelaw k'u laben jekulu kelen kono min b'i nəsin dugu ka nətaa ni bənəgola baara ma.

"UDPM" y'a jira k'o jekulu kelen be se ka wele ko "dugutōn".

Ni sira in cili k'kera "ODIPAC" sigili ye sen ka, 1981 kalo 3n na. Sariyataseben ni sariyaboliseben minnu ye "ODIPAC" ka baaraketaw dantige ani k'ukejorodansigi. Baara dantigelenw na, a ninina ODIPAC fe, a k'a ka cikemara senekelaw kalan ani k'u laben jekuluw kono walasa u ka se k'u yere ta ani k'u yere laben u ka nətaa n'u ka bənəgola sira la. Ni cogo de la duguyiriwatōnko daminena "ODIPAC" cikemaraw la 1985 san na.

O san bēe la duguyiriwatōn 122

Sebekele nōsimansinso

pōnpekōlon soro.

Baara kelenwtē se ka fo k'a ban. Ja k'eleli sira kan u caman ye jiri tutu, ka gakurunana ko wajibiya musow kan, ka jitonyorōw laben walasa ka nakosene ke.

Kabasene sinsini sira kan Sebekelen duguyiriwatōn ni "ODIPAC" y'u bolo di nōgōn ma ka "minotéri" kelen jo. "Minotéri ye mugudabalida de ye. A be senekelaw dəmen ka kaba mara ko numan bari a b'a yelēma k'a ke mugu ye walima nənən ye.

Sabanan : Sini duguyiriwatōn be ke cogo di ?

Duguyiriwatōn mana sanga dōsoro, u be yelēma ka ke dugutōn ye n'o ye "tōnwilazwa" ye. O tuma na a be ke dugu kelen, tōnwilazwa kelen.

Nka o b'a soro duguyiriwatōn hake min be dugu kono, olu sera kosebe yerejēnabō ko caman na.

U yere b'a jini ka ke tōnwilazwa ye. O la u be don sariya kono min sigilen be Mali koperatiwu ko sabatili kanma. An be don min na i ko biduguyiriwatōn 150 nōgōn be se ka ke tōnwilazwa ye ODIPAC kono.

Naninan : An k'a dōn ko duguyiriwatōn sinsinan ye ben, ni kalan ani nōgōndemēn ye.

sigira sen kan :

Kayi cikemara la 19

Kita cikemara la 66

Kolokani cikemara la 37

Filan : Bi duguyiriwatōn joli be "ODIPAC" cikemaraw kono ? U be baara jumen ke ?

Duguyiriwatōn 400 de be "ODIPAC" mara la.

Kayi cikemara 105

Kita cikemara 193

Kolokani cikemara 102

U be baara sugu bēe ke, minnu be se ka dugu bō nōgō la.

Folo duguyiriwatōn ninnu bēe nəsinnen don dugumogow magoñefenw jinini ma ka lase dugu kono i n'a fo cikeminew ni jagofenw.

Filan : U bēe nisinnen don dugumogow kalanni ma, walasa bēe ka se k'i yere ka kow nənabō ani k'i joyōrō fa dugu joli la. O de kanma, duguyiriwatōn cəsirilen don balikukalan sabatili la u ka duguw kono.

Sabanan : keneya sabatili sira la, duguyiriwatōn bēe n'u ka furakelaw don an'u ka muso dōkotorōw. U bēe nəsinnen don ji sanuman soro ma u ka duguw kono. O de kanma ODIPAC cikemaraw la, duguw y'u cəsiri ka

KOORI NOROTA KA TIJENN

I-Mali ka koori lahalaya be cogo di dje kono ?

A san danmado dɔron ye nin ye, Mali koori tun be nini dje kono. O joyoroba min tun b'an ka koori bolo, o sababu tun ye cikelaw ka sebeba de ye u tun be min don koori furakeli n'a boli la. Fura hake keta tun be k'a cogo la ka be a ketuma fana ma. Koɔribɔ fana tun be ke ni timinagiyaba ye. Nka, kabi baarabolo yelaw kera, min ninina cikelaw yere fe, sisan nagasiba be ka don koori ladoncogow la.

- furakeliw n'u hakew an'u waatiw te jatamine tugun a cogo la.
- furakeliw be ka to denmisenniw bolo ka t'a fe.
- furakeli kosaw te k'u cogo la tugun.
- koori be se ka kalo kelen walima kalo fila ke sania ka bo.

Ninnu bee de ye Mali koori dawula bin, ale min tun nininen don kosebe. An ka koorisannaw b'an jalaki sisan kosebe k'a masɔro u be fen were sorɔ an ka koori la minnu t'a do ye, i n'a fo sugaro o min be koirimugu noro.

Bi-bi in na, Mali togo be fo koori norota jamanaw fe. An b'aw ladonniya ko Mali ye dje koorisene jamana 77 tan ni kelen nan de ye. N'a fora ko an ka koori norota hake kaca, o ye danbe tijen de ye an kakan ka min kεle.

II Koori norota ye mun ye ?

Koori ka noroli ju be sugaro de la min be don a mugu la. O sugaro be da koori la fennemananinw de fe, n'a faraw dayele la. O sugaro o be koirimugu noro nɔgɔn na ka koori dawula tijen. Koori dabalida la, o koirimugu norota o be mansi wkonona fa k'u degun. O la fo mansinw ka lajo waati bee k'u konona joosi ka koori norolen b'u la. Odunte ben an je nɔgɔn koorisannaw ma. Walasa k'o geleyaw bali, bi-bi in na koirimugu lajefen be koorisannaw bee bolo min b'a to u be koori norota don. O dun be na ni koori sanbaliya de ye.

III-Mun de kakan ka ke walasa ka koori noroli bali ?

- A folo ye koorisenee bee ka donniya ye koori furakeli kosaw keli ye u cogo la hali n'a y'a sorɔ a faraw dayele la.
- A sabanan o ye koori boli ye n'a faraw dayeleli daminen.

IV-Koori norota be na ni mun ye ?

- Folo, o ye Mali koori bolen galali ye.
- Filanan, o ye tono nagasili ye.
- Sabanan, o y'an dawula binni ye, o min be jatamine koorisane sugubaw kono.

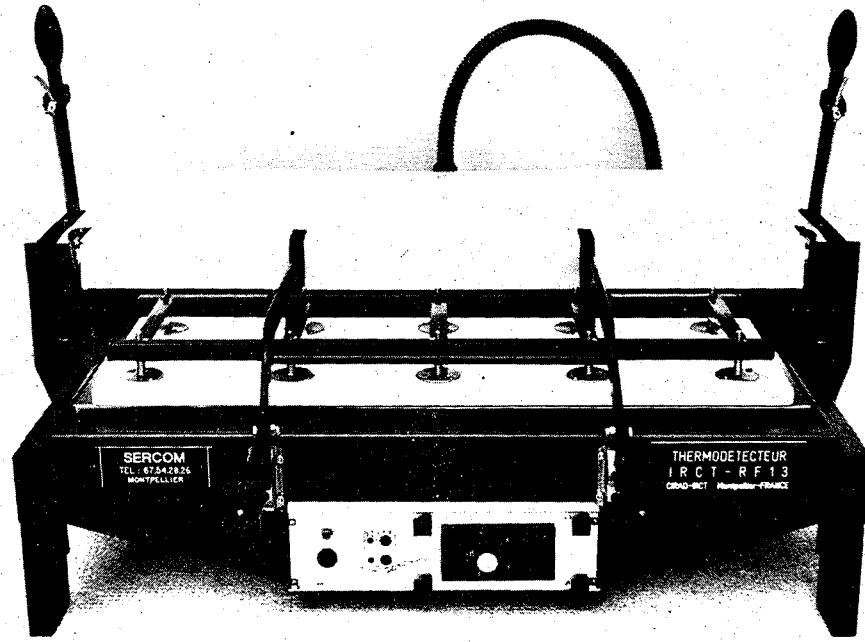
Nin geleya minnu be sorɔ "CMDT" fe, o be bin kooriseneaw de kan

barisa, an ka ntaalen dɔb'a fo ko : "n'i ye bo ye dononkoro sen na, i ka d'a la o be joosi Jemuso de kɔla"

V-Laadili jumenw kakan ka di ?

- Koori cikela kelen kelen bee k'a don k'a kunko de ye geleya ninnu ye. O kakan fana k'a tow ladonniya.
- Koori cikela bee kakan ka koori norota kεle ni koori boli y'a waati la.
- Feerew kakan ka tige duguw kono walasa ka koɔribɔ waatiw matarafa koorisenee be bolo.

An hakili la ko nin laadilikanw be matarafa cikelaw fe. N'o te "CMDT" yere be segesegeli mansin kan k'a nini, o dun be na ni koori sugandili geleyali ye kosebe.

KOORI NOROTA SEGESEGELI MANSIN

Nin nokandaw be koori norotaw hakew de kan jamanaw kono. Jamana min togo be min ne, o koori norota kaca n'o ye.

- 1 Sudan
- 2 Kamerun
- 3 Cadi
- 4 Senegali
- 5 Burkina Faso
- 6 Ameriken jamana
- 7 Sinuwa jamana

8 Afriki cemance jamana

- 9 Mali
- 10 Irisila
- 11 Indu jamana
- 12 Nikaraga
- 13 Mekisiko
- 14 Benen
- 15 Togo
- 16 Banisirayila
- 17 Turki
- 18 Bresil.

MASINNACIKE YIRIWALI (Mali Kōri Cikeda la (MA.KO.CI.) worodugu yanfan na

Waati kera sene siratige la, masin kerenkerennen do karabara k'a kene nisaheli jamanaw senekela jana dow ye, senekela minnu ye ne sorô koorisene na. O baara in kera 1977 san na k'a nesin fana Farafinna tilebi jamanaw koorisenenaw ma.

O kera kun jumen na ?

Bee y'a don ko sene be sorô de no fe. K'a damine daba kurunni na, ka se misidaba ma, ka bo o la ka don masinsene na, o ye netaa taama syen ye cike lahalaya la.

Masin in nafa ye jumen ye ?

Masinnabaara be dugukolo baara sabati, k'a baaraw bee ke u ke cogo numan na foro bee lajelen kono. A

galabu kene ya koso, a be samine nesigi baaraw nogoya senekela bolô i n'a fodugu jalanci, ani bulukuli joona. Nin bee b'a to ni senekela masintigi b'a ka samine naniyasiri ke hakililatige la bawo kene bonya t'a na ka ke cikelaw lasiran bilen.

Mali kono bi, cikeda 3000 nogon kelen-kelen bee ka kene seneta be taa taari 20 na san o san. An hakili la, o cikeda kelen-kelen bee be se k'a naniya da masinnasene kan nin san damado in kono, bawo masin in be taari 25 fo 35 sene san kono.

Masin ko in be da jumen na Mali kono bi ?

Masinnacike donna Mali kono nin

y'a san 12 ye. O san 12 kono cikeda 157 doren de ye masin (TE) sorô an fe yan, ka sorô o waati kelen in kono Burikina Faso kaw taara fo cikeda 250 la. Kamerunini Koduwaramenna o hake kan. U kelen o kelen ye masin don u ka cikeda 400 nogon na. Ni ye nin daw sanga, ib'a ye ko Mali sumayara wale in na ka teme tow kan. An dun b'o sumaya nefo cogo di ?

Bamananwko : "denmisenso de be wuli ni fanga ye nka a te yoro jan taama, cekorobaso de be wuli doonindoonin wa be yoro jan taama".

MA.KO.CI. y'o ke a ka tine ye, ka masinko segesegé folo, k'a geléya n'a nogoyaw nini k'u d'en cikelaw fe,

MA.KO.CI. Kunnafoñi

cikélaw minnu y'a faamuya joona ko MAKOCI ye ſeba ye, ſeba min te fen jugu yéreké a denw koro. Linini in siratigé la, ka jatemine ke minnu b'a to ni yiriwali be ſenekela ye masinko in na, ſoro ſiratigé la, walasa k'a kisi binni mantoro ma. Cikeda ninnu baarakecogo y'a jira, ko cikela be ſe ka masin in baarake cogo bee faamuya ; bawo u yere b'a boli, ka baara bee ke n'a ye. Masinko nana ni beñ fana ye cikedada mogow ni nogon ce. Do farala ſorow kan. Bee b'i joyoro fa cikeda la. A ye ko min sinsi, o nogon faamuya ye min donna cikélaw ni nogon ce.

Mansin ko nafa be jiidi yoro juménw na ?

Sumayamayoro ye masinnasene sinsin yoro ye. MAKOCI be na masinnasene jiidi a worodugu bolo de kan n'o ye Sikaso, Kucala ni Bugunin maraw ye. A b'a fe, Fana mara la, ka do ke Beleko, Masigi ni Joyila cikékañow kono.

MAKOCI ye dabali juménw tige masinnasene yiriwali la ?

- Walasa ka masin songo noggoya, Faransi demenjekulu ye soba do jo Kucala, masin ninnu dilali kanma.

- Abe laben naka sokerenkerennew dayelen yorow la, masin 30 be ſoro minnu na walasa u k'u nesin masin ninnu dilali, n'u ladonni ma. (numu fanda, noggosilan o n'a noggonnaw).

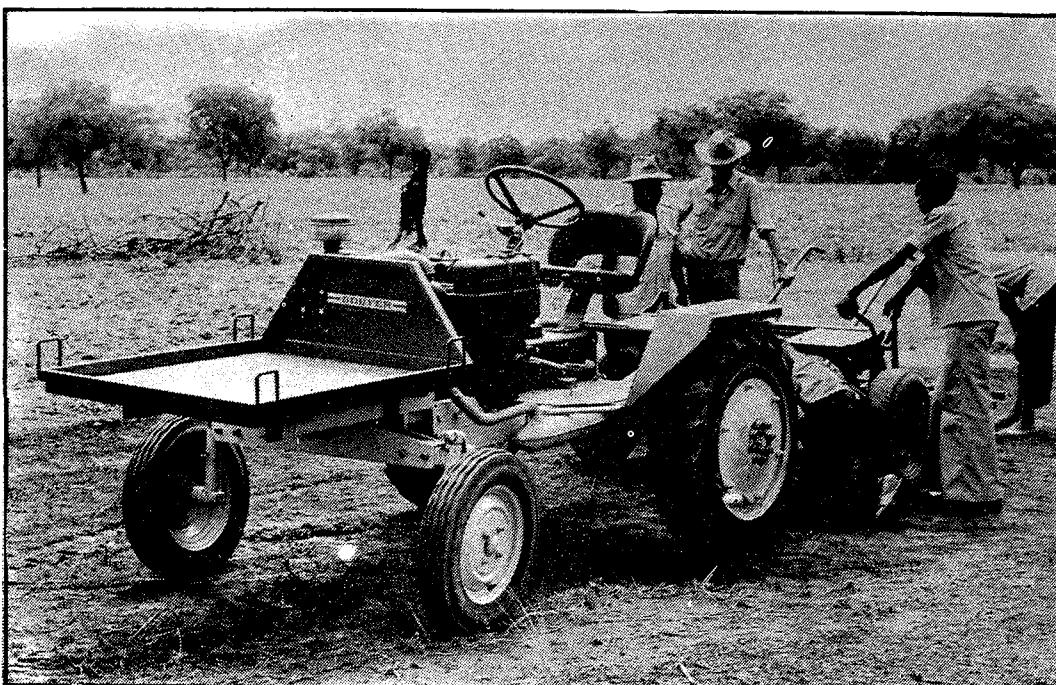
- 1989/90 san na, songo minnu sigira masin ko la, o ye :

- masin kungolo : sefa 622.000
- dabakun : sefa 58.000
- dabañalan : sefa 85.000
- dannikelan da fila : sefa 50.000
- wotoro sefa 80.000
- kurucilan sefa 21.000

- K'a ta 1989 san kalo 11nan na, MAKOCI cidenw be na se cikélaw ma walasa k'u ninika u naniya ye min ye ka nesin masin ko in ma, ani ka cikeda sugandilen lafaamuya masin nali nesigi baaraw la.

- ſene yiriwa ſiraw donni ani u labatoli

- ka samiñe were sigi. nogo dila kanma.

- ka dugukolonon kumbenni baara ke.

O n'a noggonnaw.

Cikeda ka kan ni labenni minnu ye ka masin nesigi :

- ka cidenw kunnafonnisiraw bee taama.

- ka sefa 200.000 bila musakaw kanmajuru (nëbila 120.000 ani masin san folo musakaw 80.000)

- ka so jo masin ye

- ka kalanden jolen fila noggon nesigi cikeda la walasa u ka cikeda kunnafoñi sebenw lafa

- ka masinboliba kalan

- ka sorobaara damine, taari kololen

20 ka ſoro a bolo. San o san a be taari fila kolon ka fara o kan fo k'a se taari 33 ma walima taari 40 ma san 6 kono..

Cikeda ka baara be na jiidi a bolo cogo di ?

Cikeda min donneñ kura don masinnacike la, a te wajibiya o ma a ka minenw bee san san folo la. Masin sorolen ko, a b'a yere demen san folo ni san filanan na ni misidaba ye. San sabanan na a be masin kokun san.

Hakili la jate la, cikeda min ye san fila ſoro masinnasene na, o ka san naniya siri kene ſeneni ſiratigé o be se ka ke nin ye. :

MA.KO.CI. Kunnafoñi

Koɔri	taari 10	soro naniyalen ye K. 1.800/
taari la		
Kaba	taari 7 soro naniyalen ye K. 2.050/taari la	
no	taari 8 soro naniyalen ye 1.250/taari la	
so, tiga	taari 2.	
foromanan senenem taari 2		
Kene senenem mume	taari 29	
foromana	taari 11	
Nin cikeda ka soro be da jumen na ?		
koɔri	kilo 18.000 o be ben 306.000	
kaba	kilo 14.350 o be ben 143.500	
no	kilo 10.000 o be ben 100.000	
senenem wrew	10.000	
baara sara la	40.000	
soro mume	599.500	

Jate kera min kan o koɔri kilo ye 17 ye
kaba ni no ye kilo 10 ye.

Soro nesigi musakaw file nin ye : a jate be bo masin lataamani lere 350 la san kono.

taji songo	22.000
tulu songo	18.400
minen misenw	20.600
Kaba (ponpe)	1.000
bagaji	30.000
nogo (koɔri)	61.000
nogo (no)	12.400
nogo (kaba)	52.000
buremu nogo	18.000
cikeda baaraden	13.000
baaranjiniw	15.000
cikeda dunkafa	100.000 (mogo 40 x kilo 250 : sefa 10)
san masinjuru	132.400
musaka mume	: 495.800.

Nin cikeda in tono be ke dorome 103.700 ye san kono. O be na don da minnu fe olu file nin ye : du musakaw ; nisongo..

An ka dɔn ko baganw ladonni musakaw sen te nin jate in na.

An ka hakililajate filanan be bo cikeda kan, cikeda min b'a san 6nan na masin sena na.

koɔri	taari 10	soro naniyalen ye kilo 2.000
ye taari la		
kaba	taari 8 soro naniyalen ye kilo 2.250 ye	
taari la		

no	taari 10	soro naniyalen ye kilo 1.400
ye taari la		
suman werew taari 5.	taari 33	soro naniyalen tiga ta ye
1.2000.taari la		
kene senenem mume	taari 7	
foro manan		

Soro be na ke min ye cikeda famuyalen na o file nin ye.
Koɔri kilo 20.000 o be ben 340.000 ma.
kaba kilo 18.000 o be ben 180.000 ma.
No kilo 14.000 o be ben 140.000 ma.
tiga kilo 2.400 o be ben 28.800 ma.
baarasara 50.000
mume 738.800

Soro nesigi musakaw

A jate be bo masin lataamali lere 500 la san kono, o b'a soro masin minenw dafara (kokun ni minen wrew sorola).

taji songo	31.500
tulu songo	26.200
minen misenw	50.000
dilalisara	17.500
kaba (ponpe)	1.000
bagaji	30.000
nogo (no)	12.400
nogo (koɔri)	61.000
nogo (kaba)	59.500
buremu nogo	18.000
cikeda baaraden	13.000
baaranjiniw	15.000
cikeda dunkafa	100.000 (mogo 40 x kilo 150 x sefa 10)
san masinjuru	151.8000
musaka mume	586.900

Nin cikeda in ka tono be ben 151.900 ma san kono (ne be se ka file soro hake la koɔri ni kaba la. Min be se ka soro o ka ca ni jate kera hake min ka kan ye).

Cikela ka waribonjuru be sara ka ban san 6 kono. O la, san 7nan juru te masintigi kan na. Osiratige la a tun be min sara o be fara a ka tono kan. O bee n'a ta, cikela ka kan ka musaka dɔw nesigi ni wari bilali ye kafo jiginew na. O waribon ninnu b'a bolo koro, walima "BNDA" la.

Nin ye masala ye, ani kunnafoñi ka nesin MAKOCI senekelaw ùa, ani a ka baarakelaw, bawo naniya min sirila a fe ka nesin masinnasene ma ka mara kono, o be na ke sababu ye ka cike yiriwa ka t'a fe Mali worodugu bolo cikemaraw la.

KLELA CIKEMASINTIGIW KA TON

U dabada kuntigi 7 de don, trakiteri "TE" be minnu bolo. Ubenna a kan ka nogon-son-hakili-la tondo sigi senkan, u be nogon ye ton min kadara kono waati ni waati walasa k'u hakililataw falen-falen u kelen-kelen bee ka geleyaw kan ani ka feere soro nogon fe walasa k'o geleyaw kele. U ka ton in lajew bee be ke Sikaso masinko bolofara ka lasigidenw jena, minnu kuntigi ye Abderamani Fane ye.

Ton in sigili hakilila juman bore Sanba Kulubali de la, Klela cikekafo kuntigi. Akuma fora senekemasintigi ka nogonye do de sen fe min kera 1988 san kalo duurunan tile 31 Kolyerebugu. Yen de cikelaw y'a faamu ko nafaba de b'u ka nogondon n'u ka ben na. O la, ben ker'a kan k'u be nogonyew ke waati ni waati dugu kelen-kelen bee kono. O la, dabada kuntigi kelen-kelen bee be jama bisimila a bara. Walasa ton musakakow be sinsin, ben kera a kan ko dabada kuntigi kelen-kelen bee be sefawari dorome 3000 sara san o san. O wari kafolen o bilara cikelaw ka waribon (BNDA) na Sikaso. Ton in kuntigya dira Bema Sangare ma, o min ye Sikasso mara senekemasin labaarabaga folo do ye. Ale dankan kera Muniru Balo ye ; sebenjenabola ye Drisa Sangare ye ; warimarala ye Cemogoba Kone ye ; o dankan ye Karimu Watara ye, fognogonkow dallasabagaw ye Yaya Watara ni Abdullayi Kone ye. Ton in mogotowy ye Musa Banba, Kafa Bengali, Watene Sangare ani Adama Bengali. U bee ye dabadakuntigi ye walima trakiteri bolila, walima balikukalanden jolen.

Ton in ka 1988/1989 san baara folo kera balikukalan keli de ye, senekemasintigi jekuluw mogow kun. Dabada kelen-kelen bee ye mogow kelen bila ka taa balikukalan in ke Siranana k'a ta 1989 san kalo filan tile 1 la fo ka taa a bila a kalo sabanan tile 17 la. A karamogoya tun be Drisa Sangare de bolo, o min ye ton in

sebenjenabola ye. Kalanko in kera nimisiwasa ye. O de koson, tondenw bee benna a kan ko san were balikukalansen telin be sigi sen kan ka dabadawga kelen bee kono mogow togo la.

Ninan badada kelen-kelen ka tonwari sarata kera sefawari dorome 4000 ye walasa ka ton ka nafolo geleyaw bee duga.

1989 san kalo 6 nan tile, 29 ton in kuntigi y'a jini a ka ton ka lakodon yamaruyasirafe, Sikaso CMDT mara fe min nemogo ye Amara Kulubali ye. O la, a ye ton in kuntilennaw bee jefo :

A folo ye min ye, senekela trakiteritigi b'a fe de ka nogondemek. Abe se ka ke, do ka trakiteri be ban ka senet to a cemance la. O la, trakiteritigi tow be na demen don a ma k'aka foro to senet sanni ale yere ka trakiteri ka laben.

Ton in kuntigi b'a fe fana ka tondenw ka faamuya tonobo. Ube se ka trakiteri ka banni sababu don, ube se fana ka fura soro a la. Olu be se ka faamuya lase trakiteritigi were ma, k'olu kalan. O dun de ye sababu nogon ye min be do bo trakiteri laben musakaw la. Cikelaw fana be to ka sigikafo ke u ka jetaasira sabatili kan : u ye soro ba ke cogo min ; u ye sununkun nogocaman soro cogo min. Ton kuntigi da sera trakiteritigi ka geleyaw fana ma, n'o ye trakiteri ni senekemasin tow minen misenniw songo geleya ye ; BNDA ka tono soro cayali senekeminew songo kan, an'ujuru sarata caya san kono. A da sera geleya werew ma min ye tajisongotigeta cayaliye koori sanwari la, k'a masoro barika donnent sumanw sannifeere la.

Hakilila kuraw soro : ne ka jini trakiteritigi ka minenw soro sira were la, minte waribon ka sira yewalasa ka BNDA ka tono bosira dogoya.

- O hakilila folo de ye, ka warimarayoro do sigi sen kan dabada kelen kelen bee kono. O kekun de ye ka demen sira caya ani ka do bo wari sarata la waribon ye. O ka nogon cikelaw bolo minnu y'u ka trakiteri juru bee sara k'a ban, n'u te hami ni sanjuru sarali ye.

- Hakilila filanan, o ye ka wari maralen bee kafo nogon kan, kesu kelen kono, i n'a fo "kafojiginew" be cogo min Kucala ni Sikaso. O warikesu o be juru don trakiteritigi la, minnu mago b'a la. Tonko be ale fana na, nka o be don cikelaw yere de kun. Kesuko in be ben ni nogondemem sabatili ye trakiteritigi ce, ani k'u bila "semenehela" sira kan.

Fen min ye sumanw feereliko ye, ton be se ka demen don o siratige la ni suman hake donni ye, a cogoya n'a suguya ani a ladoncogo n'a bore walima a donnini feereda sigili. Kunnafo ninnu nafa ka bon kosebe suman sannanw bolo.

Ton be se ka cikela masinntigi demen jekulu sigili la sen kan walasa u ka trakiteri soro. O ye fen ye min joyorokabon kosebe "CMDT" ka mara cikelaw ka sinnijesigi la.

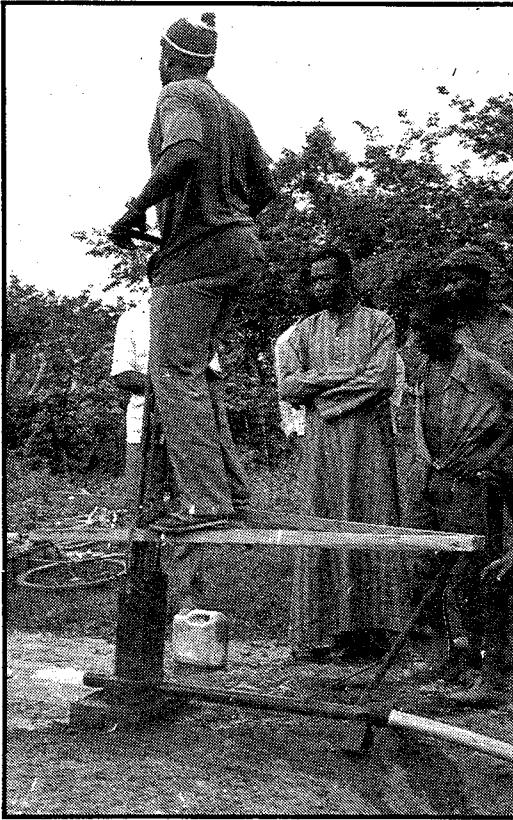
"CMDT" nemogomin nutun besiranana nogonye in kene kan, dogotoro Tarawele, n'o ye bagandogotoro bolofara nemogo ye ani Zan Piyeri Derlon, n'o ye kalanko bolofara nemogo ye, o lui bee ye cikelaw fo kosebe u ka hakili juman in na. U ye lahidu di cikelaw ma, k'u n'u be nogonye san laban waati la, walasa ka kelen kiime ani ka musakaw donsiraw don. O sen fe cikedugukolo matarafabaara be ke walasa ka barika don cikesiraw la, ani ka soro yiriwa.

Ala ka si ni keneya di Klela cikela senekemasintigw ka ton ma.

MA.KO.CI. Kunnafo

JISAMALAN KURA

"AETA" ye jekulu ye min sigira Mali kono Maliden dow fe walasa ka jinini ke Mali ciklaw haminako dow kan i na fo cikeminenko ani dabali kurawtige baara nogoyali n'a jiidili siratige la. Seyidu Watara y'o jekulu mogo do ye. A taamana kosa in na MA.KO.CI. (Mali koricike yiriwada) cikemara dow kono ka jisamalan kura in jira ciklaw la.

Jisamalan kuraw labaarakogo jirali dugumogow la.

Jisamalan ye fén dabalilen ye amerikenw fe ka nako baaralaw demen, a be ji sama ka bo kó ni baw la kó lase geren kan.

Jisamalan yorow

- Bakolo : a negelama don, mine yorow b'a la.
- Manke fila : senw da yorow
- Burukolo fila : ji ton yorow
- Gunnan fila : burukolo kelen o kelen n'a ta.
- Jurukise : be gunnan lataama
- Niiri : jurukise be boli min kan - Sigilan.

Jisamalan lataamacogo

Sen de b'a lataama i n'a fo negeso be boli cogo min na, nka ale sen dayoro ye manke ferew de ye ; jurukise ni niiri be negeso cen'i n'a ninw joyoro ta.

Walasa ka ji lana burukolo kono, i b'i sen lateliya ka niiri funun waatinin kono ji ka yelen ka fijne no ta burukolo kono, ka soro ka woyo boda fe. N'a sera o ma ka ban sen be se ka lasumaya k'a ben ni ji bola sagoya ye. Tajiko si t'a la, baarakela baarika danma de be jisamalan lataama.

Jisamalan in nafaw

nakobaarakelaw'y'anafa ye Kucala mara la Fonfana, Wurikela ni Zangaso duguw la.

- Ji samata dunja be se ka metere 6 bo. A be ji ta k'a lase sonnisiraw ma nako kono.

Fén o fén ye litiri 5000 fo k'a se litiri 7000 ma jisamalan b'o sama lere kelen kono. O dun man dogon nako baara la.

- An m'a fo ko a te tijne nka o be ke

ka bala an na . Fén kelen min yere be se ka lakuraya tuma ni tuma o ye misiwolo min be ke günna na.

Niiri boli be diya ni tulu be k'a la.

- Mogó fila be se k'u fanga fara nogon kan k'a lataama o la halí ni ji dun be metere 10 bo, o te baasi ye, a yelenni be nogoya bawo baliku fila girin'na b'a to (kilo kemé) jisamalan fana be barika soro (a' ye ja in file)

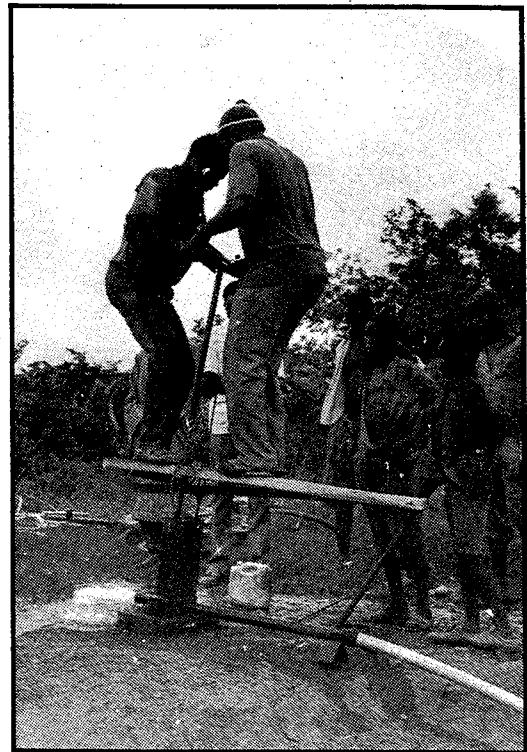
- A da man gelén bawo a songo ye dörömé 7.000, min be fara o kan o y'a jitaku ye. O metere 6 be taa dörömé 1.650 la.

Naniyasiri

Seyidu watara y'a naniya ka jisamalan kura in jense Mali bee kono, ka mogow kalan a dilali la. O wale in daminen a fe bawo a ye Ofisi mara taama ka tila ka se Sikaso cikemara ma walasa ka baarakeminén nafama in baarakcogo jira ciklaw la.

- MAKOCI fana be n'a ka numuw kalanni sigi sen kan kalo kónontónna na walasa jisamalan kura in dilali ka fara a ka dontaw kan.

Nin ye Sababu juman do ye k'a jesin baw ni kow dafebaarakelaw ma. A na Sikaso, Kinja ani Kajolo cikekafo nakosenenaw fana nimisi wasa ani k'u ka baara nogoya.

Tulon te sebe sa

Nin kera masake do denke ye, ko, Nantan.

Nantan fa ma sebe sira si don a koro. A y'a bajan bla ; a tijenna, ka na hele ka kafa. Foyi kelen magwan t'a la. A be bo fen o fen nun ma, a t'a si sorokan don, a sorocogo ma fo a ye, a yere m'a nini k'a don. A m'a don maa (mog) yere be segen ka fen soro. N'a ye maaw ye baara ni segen na, a b'u jiri kurun min ko udara a kanma; a te digi u la yere fyew. A ma heere ni daamu kanu ni maa si ye fo a n'a nognaw, a somogow. A miiri la heere ni daamu doren de dara faamaw ye. Faantan ni segen ni bone nani de ka kan. Nantan ka kuma te do were ye : "Efaantanw dara faamawde ka heere kan ma ; ne ci jumen b'u la dije na o ko ?"

Natantunye masake bolodenkenin kelen pe ye. Masake in salen, Nantan ye fagan ta tijye ye ; a kecogo fle Nantanna masake ye. O kera gintankodanye jamana fan bee. Mankan kolonw be ci jenejew be sen na ; jamana fan bee be kuruba ; nafolo be fusuku cogo min, o ye hadada ye. Nantan ye jamanatigi sigi ka mara bee kalifa o ma ; a kera fanga ko bee ye ; a heere n'a bone. N'a ye ko min fo,

a mana min ke, a te wuli ka bo o kan. Masake kura in yere be siran a ne ; foyi magwante Nantan na, cogo min a be ka ko bee to Karaba bolo ; jamanatigi in twa (togo) ko Karaba. Ni Nantan ye min naniya siri, a dan ye a k'a fo Karaba ye o be latige fasayi, netuguni ne yelece, n'a se be koni ; o kera bolomafara ye o, o kera do faali ye o, ani lajaba ni mara bolisira jan o jan. Dijediyabo ni daamu min ka di Nantan ye, a te foyi kelen ne soro, wa Karaba fana, dijediyabo ka d'a ye kolo kolo te, nk'a te se ka to dijediyabo fe ka mara fili ko, nonte a na goya a la.

Nanta ka jamana ye nognajamana ye. Segen ni nani be nini k'a ci. Nantan ka nafolo fusukuli ye jamana sorenin todon bogola ka t'a fe. Segen b'a la ka jidi. Sorenanya, baarananya, balodese, nin bee b'a la ka juguya ka t'a fe.

*
* * *

Nantan ye yeredonbali ye, bolofa yere b'a ka yeredonbaliya kan. A binna sinkanibaw la, ani dononibaw fan bee. Hali Nantan kannafiniw, a sennasabaraw, nin bee de soro sinka la ; n'a ma min sinka, a be waru juru ta k'o san Warabugula. A ni Warabugulakaw dorokolen i ko jegeni ji. Nantan jigi n'a ka fen bee de ye Warabugula ye. N'a yere te sugusugu la Warabugula faamaw da fe, a be maa cu ma. Nantan ko Warabugulakaw be heere ni daamu na cogo min, fo ale ka girinya o ma. A taalen Warabugula, a ni yenkaw ye kuma mine nognon da :

- Ne yere koni m'a don aw Warabugukaw be min ke, n'a mankutu n'a makanma ka bon tan ? Wa nafolo

dasilen b'a fe cogo min, a te ban fyew, ko-ko a be funti ka bodugu ma i ko bin !

- Ee ! O te balannako ye o, Nantan. Anw mago ye sebe de ye, w'an donko ye dabali jan o jan ye ; an be sa an ka waraya la. N'i ko fe ka k'i fe piripara, fo ka noni ke nafolo ce la, a te ne n'i ma ke wara ye ; wal'i dese o dese, i ka ke waraladege ye.

- N'y'a don siga t'o kuma na men ; ayiwa nedun be se ka ke wara ye cogo di ?

- Kana tamaki o la. I blen ma ke wara ye, anw be se k'i ke warabilen ye, n'ka fo sula, bari i wolo in finya koni tese ka yelema.

- Aa ! Ni n sera ka ke sulajigi ye, o dun na diya n ye.

- O ka nognan fe, nka kabi kelen, i be to ka warakan fo de. Ka to ka warakow ke ; i b'i ka kan in bla, k'a to warakan foli ma ; i ka jamana maa bee ka don warakan foli la. I y'o men wa ?

- li ! N'y'a men kosebe. Ele, n b'a bo i ka folen in sira fe. K'a ta bi la, n ka jamanadenw na to k'a fo : "an benbaw ye waraw de ye. N ko tan Warabugula y'an benna de ye ?"

- Jaati ! Ayiwa, n ka kelen jeya i ma kabi kelen : a te ne n'an ma waraya k'a ka jamana kan de. Fo an ka to ka taa waratlon bo a' ka jamana kono tuma bee ; waratlon dun te ke baganw ni masiriw ko, n'a' ka baganw do kan, karila, a kana k'a' ma baasi ye ; ni maa yere forokira an ka gintan sen fe, ayiwa dabokanma te. A kana k'a' ma bassi ye koyi.

- E, o te baasi ye. Hal'an yere ka jeneje te taa ni mogow ma mononko, kuma te baganw ma. N ko tan n'an ka joba jeneje be ke, an be maa joli de ke k'a son, ani maa tulu. Ne yere min ye jotigi ye, a be ben laada la, n ka maa joli min maakunkolo kono. maakolo de ken be tabadaa ye, ni n be to k'o min o

NANTAN

(tige folo)

Tulon tε sebe sa

n'a nɔgoṇṇa jenaje sen fe.

- Payi ! I bε o maakunkolo dɔ bla ka n'an ma, an bε to k'an ka sow masiri n'a ye. Waraw yere te n'a' ka maaya lako dɔn wa ? A na dɔn a' ma bɔ san fe ka cun.

- Tjε ! Tjε !... Ayiwa, an bε kelen jini i fe : i bε dɔnɔ k'an ma, hali kɔpɔrɔ, a t'an bolo saraka ye ; i bε minanw ni, nafalan dɔw sinka an ma. An bε bi min na, an bolola bεe banna.

- E ne ye fεn daman min sinka a' ma, ka nafolɔba min dɔnɔ a' ma, o dun kεra di kelen ?

- E ! Waramasa, kana jigi an na, koko kelen tε te nɔgɔtɔje ; sango maa min nɔgoṇṇen don kɔtikɔtikɔti. N'an dun ka cεsiri n'an ka tlɔnke bεe de bε kε nɔgo la. Fo i k'an dεmε an ka kε wara blenw ye, n k'a fo sulaw ye wala, nɔntε an te je han !

- I m'a ye Nantan, n bε kankari kelen da i ye : ne te don i ka ko la. E bε n'i makasi ne da la ; i bε segin ka taa n neni, ka n bɔrɔndo. Adonna tan, a bɔrɔ tan, waraw nɔgoṇ fεn jugu te, u bε bin maaw kan, u bε baganw minε, u bε maa so ci, paratiparati. Ne te don o dɔgɔyama na.

- Waramasa, i bε hake to, kana dimi, a'kan'okε baasikuma ye. Mogow b'an kan Ju ni tle ko an ye waraw senkɔrwuluw dε ye, ko an te foyi ne k'an ku don an woro furance u ye, k'an mugume u ye, u ka dumunitɔ nɔ fe. N'an ma to ka wowo dɔɔnin ka waraw tɔgɔ lagosi dɔɔnin ka sɔrɔ a ma s'an kɔnɔ, a na ne ?

- Ayi ! A ma s'o bεe la o ! N'a' ma ne waraw tɔgɔjuguya kɔ, a' ye dan wara juguw tɔgɔjuguya ma ; a' kana anw warajymānw twa (tɔgɔ) tjε. A' kana wara si kelen t'a tɔgɔ ma, a' y'a fo dɔrɔn wara juguw.

- Ayiwa, an na to k'a fo warajuguw bε tan, u bε tan.

- Hal'o la, a' kana don nεfoli caman na, dannatige banbali kun te.

- Baasi te. An y'a to i ta la. N'an ko tan, an ka jamanaden min ko tan ni kelen, an bε bere da o kun.

- Bere d'a kun t'a ne, a' y'a da fara yere de.

- Payi ! An b'a kùn ci k'a da fara !... Waramasa, hali bi an y'an jigi sinsin i la de.

- Mun wεre ko la de ?

Ee, nafalanw dabaliko kε. Nafasɔrɔ sira jenema kura si t'an bara, fεn o fεn bε yen, o bεe ye gale nafasɔrɔsira ye. An jigi tugu ka sɔrɔ da kuraw da yεlε an ye.

- E tun ko n ka mun da yεlε a' bara dabaliw ye ?

- I n'a fo an ka jamana mɔgɔnɔgoṇṇen don kɔtikɔti fo k'u kasa bɔ, i bε koliyɔrɔ dɔ da yεlε, ka kasa diyalan dabalida yεlε. I bε masin d'an ma, min bε wari bogɔdɛn dlan an ye ; wali min bε wari foɔnɔburututu ; ani min bε ji yεlεma ka kεtajiye, ani min bε bogɔkurunyεlεma ka kε sanu ye.

- Ayiwa !... Ne kɔni bε se ka nin bεe

k'iye ; nka a te kε gwansande. n te se k'a bεe k'i ye ne kelen ye : n bε jinemasin d'i ma, a bε se ka wari lase i ma fo hake min ka d'i ye. N bε na n ka dɔnkotigiw bla ka dabali danma dɔw jo i ka jamana na, i n'a fo koliyɔrɔ, sumadiyalandlayɔrɔ, dlominyɔrɔ, waraladegeyɔrɔ, fyenblayɔrɔ. Nka n bε sarati da, i b'a musaka sara, k'atnɔ d'a kan.

- AA ! O diyara n ye. O bε kε yere faasi. Ik'a dɔn n teri, i kεra n ma jigi ye ; aa ! N teri yε maa ye...

- Ne te maa ye de... Ne ye wara de ye !

- E ! Safurulayi ! N da filila. N teri, i ye wara ye ; waramasa wala.

(A to bε boko nata kɔnɔ)